

SÈRIE 1

OPCIÓ A

1. Expliqueu el personatge de Cecília a *Aigües encantades*. Relacioneu la seva postura amb conceptes com *vitalisme* i *regeneracionisme*, i establiu el sistema d'afinitats i oposicions ideològiques i generacionals amb els altres personatges de l'obra (especialment els pares, el Foraster i Vergés).
[3 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha de descriure les circumstàncies vitals de Cecília: és filla de Pere Amat, una de les forces vives del poble, conservador i autoritari, i de Juliana, una dona sotmesa i resignada; ha estudiat a la ciutat i això l'ha posada en contacte amb idees renovadores; en conseqüència, a l'inevitable conflicte generacional se n'hi superposa un altre d'ideològic que l'oposa també a altres personatges. L'arribada del Foraster desencadena el conflicte que la farà fugir del poble (0,5 punts). Tot seguit, ha de descriure com és Cecília en relació amb el conflicte: (a) té una actitud regeneracionista, és a dir, vol promoure el canvi de mentalitats i el canvi social, pràctic ("el món està fent un gran canvi") a través del coneixement i la ciència, però topa amb l'immobilisme de la tradició religiosa (representada per mossèn Gregori) i dels poders fàctics (representats sobretot per Pere Amat) (0,5 punts); i (b) té una actitud vitalista perquè concep la vida com a lluita ("Lo millor que hi ha al món és la lluita", diu), com a efervescència, com a tempesta renovadora ("La meva obra, abans que tot, és la meva vida") (0,5 punts). L'oposició als pares —representants de l'immobilisme i la tradició— té com a fonament l'oposició al fanatisme i la ignorància per part de qui defensa la raó i el coneixement; la família i el poble són el galliner del qual l'àguila ha de fugir (0,5 punts). L'oposició a Vergés té unes altres bases: Vergés, el mestre, té el coneixement, però una actitud més pròpia del decadentisme que del vitalisme regeneracionista. Tot i que és lúcid, se sap feble, veu poesia en les manifestacions de la tradició i no s'atreveix a canviar-la, mentre que Cecília només hi veu superstició i ignorància i és agent de canvi. Per això l'amor de Vergés per Cecília no pot ser correspost i, des de la seva feblesa, el personatge exclama: "Els forts s'ajunten i se'n van" (0,5 punts). Quant al Foraster, la relació és d'afinitat absoluta: representa el vitalisme ("Qui no té fe en si mateix per damunt de tot, no és home") i l'acció regeneradora (coneixement i acció) a què Cecília aspira; per això, perquè "És un home fort", n'està enamorada (0,5 punts).

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats.

2. Expliqueu quins aspectes literaris de *Pilar Prim* suposen una aproximació de Narcís Oller a l'estètica del Modernisme.
[2 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha d'explicar: (a) que la situació dels primers capítols de Pilar Prim a la Cerdanya, i no a Barcelona, permet a Oller desenrotllar un tipus de descripció de paisatge pròxima a la narrativa modernista de Víctor Català o de Joaquim Ruyra: no importa la precisió descriptiva, sinó la impressió o l'emoció que la descripció transmet (1 punt). (b) Que, amb aquestes descripcions, l'autor cerca una correlació entre paisatge i estat d'ànim (0,5 punts). I (c) que això es relaciona amb l'abandonament de la tècnica narrativa objectiva del realisme i l'aproximació al psicologisme, resolt en una aproximació al punt de vista del personatge gràcies a la tècnica del discurs indirecte lliure (0,5 punts).

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

3. Comenteu el conte «Invasió subtil», del recull *Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- El títol i el tema del conte.
 - El punt de vista narratiu, la personalitat i el llenguatge del narrador, i el contrast entre la realitat i la seva percepció.
 - La relació, temàtica o de plantejament, amb altres contes del llibre.
- [5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

INVASIÓ SUBTIL

A l'Hostal Punta Marina, de Tossa, vaig conèixer un japonès desconcertant, que no s'assemblava en cap aspecte a la idea que jo tenia formada d'aquesta mena d'orientals.

A l'hora de sopar, va asseure's a la meua taula, després de demanar-me permís sense gaire cerimònia. Em va cridar l'atenció el fet que no tenia els ulls oblics ni la pell groguenca. Al contrari: en qüestió de color tirava a galtes rosades i a cabell rossenc.

Jo estava encuriós per veure quins plats demanaria. Confesso que era una actitud pueril, esperant que encarregués plats poc corrents o combinacions exòtiques. El cas és que em va sorprendre fent-se servir amanida —«amb força ceba», digué—, cap i pota, molls a la brasa i ametlles torrades. Al final, cafè, una copa de conyac i una breva.

M'havia imaginat que el japonès menjaria amb una pulcritud exagerada, irritant i tot, pinçant els aliments com si fossin peces de rellogeria. Però no fou pas així: l'home se servia del ganivet i la forquilla

amb una gran desimboltura, i mastegava a boca plena sense complicacions estètiques. A mi, la veritat, em feia trontollar els partits presos.

D'altra banda, parlava el català com qualsevol de nosaltres, sense ni l'ombra de cap accent foraster. Això no era tan estrany, si es considera que aquesta gent és molt estudiosa i llesta en gran manera. Però a mi em feia sentir inferior, perquè no sé ni un borrall de japonès. És curiós de constatar que, el toc estranger a l'entrevista, l'hi posava jo, condicionant tota la meva actuació —gestos, paraules, entrades de conversa—, al fet que el meu interlocutor era japonès. Ell, en canvi, estava fresc com una rosa.

Jo creia que aquell home devia ésser representant o venedor d'aparells fotogràfics, o de transistors. Qui sap si de perles cultivades... Vaig provar tots aquells temes i ell els apartà amb un ample moviment del braç. «Venc sants d'Olot, jo», digué. «Encara hi ha mercat?», vaig preguntar-li. I em va dir que sí, que anava de baixa però que ell es defensava. Feia la zona sud de la Península, i va afirmar que, així que tenia un descans o venien dues festes seguides, cap a casa falta gent...

—No hi ha res com a casa! —reblà amb un aire de satisfacció.

—Viviu al nostre país?

—I doncs? On voleu que visqui?

Sí, és clar, són rodamóns i es fiquen per tot arreu. Me'l vaig tornar a mirar i asseguro que cap detall, ni en la roba ni en la figura, no delatava la seva procedència japonesa. Fins i tot duia un escut del Club de Futbol Barcelona a la solapa.

Tot plegat era molt sospitos, i em va capficar. La meva dona s'havia fet servir el sopar a l'habitació, perquè estava una mica empiocada; vaig contar-li l'aventura, adornant el relat amb les meves aprensions: si molt convé, es tractava d'un espia.

—I d'on ho has tret que és japonès? —em preguntà ella.

Vaig riure, potser no de bona gana, compartit de la seva innocència.

—Els conec d'una hora lluny... —vaig contestar-li.

—Que vols dir que n'has vistos gaires?

—No, però els clisso de seguida!

—T'ho ha dit ell, que era japonès?

—Ni una sola vegada. Són astuts.

—T'ho ha dit algú?

—Ningú no m'ha dit res, ni falta que em fa. Tinc l'instint esmoladíssim!

Ens vam barallar. Sempre em burxa dient-me que sóc malpensat i que qualsevol dia tindrà un disgust dels grossos. Com si no em conegués prou! Sembla que es complaui a no raonar i és d'una candidesa increïble.

Aquella nit vaig dormir poc i malament. No em podia treure el japonès del cap. Perquè mentre es presentin tal com són, amb la rialleta, les reverències i aquella mirada de través, hi haurà manera de defensar-se'n. Així ho espero! Però si comencen a venir amb tanta de simulació i d'aparat ful, donaran molta feina.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden assignar si l'alumne/a tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir si:

- a) *Explica que, literalment, el títol descriu una suposada invasió de japonesos, que és subtil perquè es presenten amb tots els trets físics dels occidentals i amb els capteniments i els costums dels catalans. Però que el sentit autèntic del títol depèn del seu caràcter irònic, és a dir, del contrast entre allò que descriu i la realitat que el lector descobreix: una fantasia paranoica i conspirativa, fruit de la falsa percepció del narrador. (0,5 punts)*
- b) *Explica que la narració en primera persona —és el protagonista qui ens narra la història— ens imposa un únic punt de vista, que, però, contrasta d'una banda amb la realitat que es va fent evident al lector, i de l'altra amb el punt de vista assenyat i racional de la seva dona; i que, per tant, la persona de qui es parla no és cap japonès, sinó un català. Així doncs, tot l'efecte d'estranyesa i comicitat depèn de la percepció deformada d'un narrador desconfiat —fins a un comportament paranoic— i pagat de si mateix i de la seva (nul·la) perspiciàcia. (Es pot valorar especialment que l'examinand faci notar la remarca del narrador segons la qual és ell qui posa el «toc estranger» a l'entrevista.) I si explica, també, que bona part de l'efecte del conte depèn de l'ús del llenguatge, especialment de fórmules i locucions tòpiques (per exemple «Els conec d'una hora lluny», «els clisso de seguida», «qualsevol dia tindrè un disgust»), de l'acumulació de tòpics sobre els japonesos i de la insistència en detalls d'alimentació, capteniment, llengua, professió, etc., que identifiquen el comensal com a català. (1,5)*
- c) *Explica que, com bona part dels contes del recull, està narrat en primera persona, i que això permet dibuixar el caràcter d'un personatge davant una situació extraordinària (o, com en aquest cas, que ho sembla); ho pot exemplificar amb qualsevol dels nou primers contes (0,4 punts); i si enumera elements que caracteritzen la presentació de la realitat en els contes de Calders: la precisió de la localització geogràfica en un indret de Catalunya, la referència a actes, fets i oficis quotidians —i específicament catalans—, la distància irònica, el contrast entre la narració i el diàleg, la contraposició entre la visió del protagonista i la d'un altre personatge assenyat, o el llenguatge estereotipa (0,2 per cada element, fins a un màxim de 0,6 punts).*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

OPCIÓ B

1. Un tema central de *Jardí vora el mar*, de Mercè Rodoreda, és la relació entre amor, matrimoni i felicitat. Trieu tres parelles casades que hi apareguin i descriuiu-ne les característiques (generals i particulars) en relació amb aquest tema.

[3 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha de tenir en compte tres dels següents matrimonis: el jardiner i Cecília, Eugeni i Maribel, Francesc i Rosamaria, o Sebastià i Eulàlia. Com a característiques generals de les parelles casades, hauria de dir que la novel·la ofereix una visió pessimista i negativa del matrimoni, malmès per la infidelitat, la infelicitat o la mort; sovint, el matrimoni amaga secrets i històries del passat, i alguns s'originen en casaments per conveniència i interès; la conclusió que s'imposa és que l'únic espai possible per a l'amor veritable entre home i dona és la infantesa, o la idealització a través del record (1 punt). De manera més concreta, l'examinand ha d'esmentar la relació amorosa fallida d'Eugeni i Rosamaria, i el consegüent fracàs dels matrimonis d'Eugeni amb Maribel i de Rosamaria amb Francesc, que exemplifiquen els matrimonis per interès, nascuts de la necessitat de buscar la seguretat econòmica i/o l'ascensió social i que estan abocats a la infelicitat (s'hi pot afegir el del senyor Bellom amb la mare de Maribel) (0,75 punts). La insatisfacció provoca els triangles derivats de l'antiga relació entre Eugeni i Rosamaria (Eugeni-Rosamaria-Francesc i Eugeni-Maribel-Rosamaria) i el que crea la presència de Miranda (Rosamaria-Francesc-Miranda) (s'hi pot afegir, secundàriament, el d'Eulàlia-Sebastià-dona africana) (0,75 punts). L'únic matrimoni que sembla haver estat feliç és el del jardiner i la seva dona, Cecília, una relació que la mort d'ella va truncar abans que el pas del temps malmetés l'amor, i que ara és idealitzada en el record del jardiner (convé tenir en compte la diferència d'edat, que en fa una relació amb tints d'amor paternofilial; també la relació del record de Cecília amb les flors) (0,5 punts).

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió pertinent no explicitada a l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

2. Expliqueu les motivacions personals i cíviques de l'acte heroic de la protagonista d'*Antígona*, de Salvador Espriu.
[2 punts]

L'examinand ha d'explicar que Antígona enterra el cos del seu germà Polinices, mort en la lluita pel govern de Tebes a mans del seu germà Etèocles —també mort—, malgrat la prohibició de tributar-li honors fúnebres imposada pel nou rei Creont (0,5 punts). Ha d'explicar també que, en la interpretació que fa Espriu del mite, les motivacions d'Antígona són: (a) fidelitat als preceptes divins i a la llei natural d'honorar qui porta la mateixa sang; (b) l'afecte humà de la germana gran pel germà petit; i (c) la voluntat de preservar la pau de Tebes assumint la condemna sense revoltar-s'hi (0,5 punts per cada una de les motivacions explicada).

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

3. Comenteu el poema «Només un arbre, a la vorera, porta...», pertanyent a la secció «Rosa secreta» del llibre *Imitació del foc*, de Bartomeu Rosselló-Pòrcel. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- La mètrica i l'estructura del poema (podeu fer una paràfrasi de cada part).
 - El tema del poema i la mena de relació que el poeta estableix amb la natura, i especialment amb el mar.
 - El sentit simbòlic dels elements naturals (l'arbre, el mar i l'aigua, les planúries).
- [5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

NOMÉS UN ARBRE, A LA VORERA, PORTA...

A Amàlia Tineo.

Només un arbre, a la vorera, porta
el tremolor del mar, i el frec de fulles
retorna el benefici de les ones.
Les roques mortes en arenes mortes
viuen només uns brins d'herba poruga.
Mar foll de gris i verd i força d'aire:
trenca cristalls sobre la costa blana!
Aprèn l'ombra llunyana, blava i blanca,
dels núvols plens de vent i pròdigs d'ales.
Només en mi pots créixer més i estendre
més pura sal, més amagada pedra,
i encara retrobar-te en camins foscos
per balenes remotes i algues velles.
Però jo m'he perdut en les planúries
que han oblidat la dansa, el crit de l'aigua

entre alzines i roures, entre llunes
sense rius, sense pous, sense ones altes.

La Magdalena, agost 1934

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir:

- a) *Que el poema està format per una sèrie de disset versos decasíl·labs blancs de terminació femenina, sense organització estròfica. L'estructura està determinada per recurrències sintàctiques («Només un arbre... Només en mi...») i per l'adversativa («Però...») que crea el contrast entre el que el poeta desitja i el que en realitat s'esdevé en la conclusió del poema. Una primera part (vv. 1-5) descriu com en l'arbre hi perviu el mar, altrament estèril si només bat contra roques i arenes; després (vv. 6-9) el poeta prega el mar perquè visqui en el seu onatge i en la seva capacitat de fer-se missatger del cel; en una tercera part (vv. 10-13), el poeta afirma que el mar pren sentit en adquirir-ne consciència el poeta; finalment (vv. 14-17), el poeta hi contraposa la seva realitat, allunyat del mar i de l'aigua. (1 punt)*
- b) *Que el tema del poema és la capacitat de la natura de viure en la consciència del poeta (o a l'inrevés: la realitat, el món, només viu si hi ha un jo que, en contemplar-los, els dota d'existència i sentit). És important el començament: l'arbre (antropomòrfic) s'identifica amb el poeta: així com les fulles de l'arbre vibren per l'acció del vent del mar (hi responen, «retornen el benefici de les ones»), el mar només pot fer-se conscient de la seva existència («créixer», retrobar-se) en la consciència del poeta. Quan aquesta s'activa, el mar retroba la seva essència mineral («pura sal», «amagada pedra») i aquàtica (designada per sinècdoque amb les balenes i les algues). El mar és portador de vida i comunica terra i cel (trenca contra la terra, és portador d'allò alat: núvols i vent). Ara bé, el poeta s'hi ha girat d'esquena i viu en un món estèril, sense vida. (1 punt)*
- c) *Que els elements del paisatge han adquirit un valor simbòlic: l'arbre s'associa a l'home, i el mar és clarament un símbol de vida (contra l'esterilitat de roques i arenes «mortes»), com ho és el vent («força d'aire», «núvols plens de vent i pròdigs d'ales»); les ales fan pensar en ocells, però també en àngels, que són un símbol recurrent en la poesia de Rosselló, i s'hi associa l'energia, la força vital. En canvi, «les planúries / que han oblidat la dansa» suggereixen un paisatge erm; la dansa és simbòlicament el lligam entre l'home i les forces còsmiques (un element de vida; es pot recordar la secció «Fira encesa» d'imitació del foc); també ho és «la crida de l'aigua» que el poeta ignora, perquè és enmig d'un bosc lluny del mar («entre alzines i roures») o en una nit («entre llunes») on no hi ha aigua: rius, pous, ones, que igualment representen la vida. (1 punt)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut.